

Оилага нафақа қилишлик ҳақида

Шайх Мұхаммад ибн Солих ал-Усаймин

Риёзүс Солихийн Шархи, 36-боб

Аллоҳнинг Ўзигагина ҳамдлар, Унинг пайғамбари Мұхаммад ибн Абдуллоҳга, у зотнинг оиласи ва саҳобаларига салавоту саломлар бўлсин.

Сўнг ...

Аллоҳ таоло деди:

لِمَنْ أَرَادَ أَنْ يُتَمَّمَ الْرَّضَا عَلَى الْمَوْلُودِ لَهُ رِزْقُهُنَّ وَكَسْوَهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ

«Уларни (яъни оналарни) яхшилик билан едириб-кийдириш отанинг зиммасидадир» (Бақара: 233). Аллоҳ таоло деди:

لِيُنْفِقَ ذُو سَعَةٍ مِّنْ سَعْتِهِ وَمَنْ قُدِرَ عَلَيْهِ رِزْقُهُ فَلْيُنْفِقْ مِمَّا أَتَاهُ اللَّهُ لَا يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا مَا

«Бой-бадавлат киши ўз бойлигидан (яъни бойлигига ярашадиган) нафақа берсин. Кимнинг ризқи тант қилинган (камбағал) бўлса, у ҳолда Аллоҳ ўзига ато этган нарсадан (яъни ўз ҳолига яраша) нафақа берсин! Аллоҳ ҳеч бир жонни Ўзи унга ато этган (rizq-rӯz)дан бошқа нарсага таклиф қилмас (яъни ҳар бир инсон фақат Аллоҳ ўзига ато этган ризқдан инфоқ қилишга таклиф қилинур)» (Талоқ: 7). Аллоҳ таоло деди:

قُلْ إِنَّ رَبِّيْ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَيَقْدِرُ لَهُ وَمَا أَنْفَقْتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَهُوَ تُحْلِفُهُ وَهُوَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ

«Айтинг: «Албатта Роббим бандаларидан Ўзи хоҳлаган кишиларнинг ризқини кенг қилур ва (Ўзи хоҳлаган кишиларнинг ризқини) тант қилур. Не бир нарсани инфоқ-эҳсон қилсангизлар, бас (Аллоҳ) унинг ўрнини тўлдирур. У ризқ бергувчиларнинг яхшироғидир» (Сабаъ: 39).

Шарх

Муаллиф раҳимаҳуллоҳ: «Оилага нафақа қилишлик ҳақидаги боб», дедилар.

Оила – аёл, қариндош ва қулдан иборат инсон ғамхўрлик қиладиганлардир. Дарҳақиқат, юқорида аёлнинг ҳақлари ўтди. Қариндошларга келсақ, бас, улар ўз ҳақларига эга. Аллоҳ таоло деди:

وَاعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَنَا وَبِذِي الْقُرْبَى وَالْيَتَامَى وَالْمَسَاكِينِ وَالْجَارِ ذِي الْقُرْبَى وَالْجَارِ الْجُنُبِ وَالصَّاحِبِ بِالْجَنْبِ وَابْنِ السَّبِيلِ وَمَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ مَنْ كَانَ مُخْتَالاً فَخُورًا

«Аллоҳга бандалик қилинглар ва Унга ҳеч нарсаны шерик қилманлар! Ота-онангизга ҳамда қариндош-урұғларингизга яхшилил қилингиз!» (Нисо: 36).

Қариндош, унга нафақа қилинишда ўз ҳаққига эга. Яъни, унга таом, ичимлик, кийим ва ўзига етарли даражада бошпанадан иборатларни сарф этишингиз. Аллоҳ таоло айтганидек:

لِمَنْ أَرَادَ أَنْ يُتَمَّمَ الْرَّضَاعَةُ وَعَلَى الْمَوْلُودِ لَهُ رِزْقُهُنَّ وَكَسْوَهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ

«**Уларни** (яъни оналарни) яхшилил билан **едириб-кийдириш отанинг зыммасидадир**» (Бақара: 233). Отага ўз фарзандлари, аёллари ва боласини эмизаётган аёлга нафақа қилишилиги вожиб бўлади. Гарчи у (боласини эмизаётган аёл) унинг қарамоғида бўлмаса ҳам. Чунки У Зот шундай деди:

لِمَنْ أَرَادَ أَنْ يُتَمَّمَ الْرَّضَاعَةُ وَعَلَى الْمَوْلُودِ لَهُ رِزْقُهُنَّ وَكَسْوَهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ

«**Уларни** (яъни оналарни) яхшилил билан **едириб-кийдириш отанинг зыммасидадир**» (Бақара: 233). Эмизишлил сабабли. Агар у (эмизаётган аёл) ўз қарамоғида бўлса, бас, у аёллик жиҳатидан ўз нафақасига эга.

Аллоҳ таолонинг: «**Отанинг зыммасидадир**», қавли бобо ва ундан юқориси каби қуи ва юқори отани ўз ичига олади. Демак, унга (отага) фарзандларининг фарзандларига нафақа қилиши вожиб бўлади, ҳар қанча қуи бўлсалар ҳам. Бирок бунинг учун бир қанча шартлар шарт қилинади:

Биринчи шарт: Нафақа ажратувчи нафақага қодир бўлиши. Агар ожиз бўлса, батаҳқиқ, унга нафақа қилиши вожиб бўлмайди. Аллоҳ таолонинг ушбу қавлига биноан:

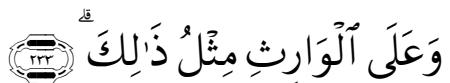
لِيُنْفِقَ ذُو سَعَةٍ مِّنْ سَعْتِهِ وَمَنْ قُدْرَ عَلَيْهِ رِزْقُهُ فَلِيُنْفِقْ مِمَّا أَتَاهُ اللَّهُ لَا يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا مَا

ءَاتَاهَا

«Бой-бадавлат киши ўз бойлигидан (яъни бойлигига ярашадиган) нафақа берсин. Кимнинг ризқи танг қилинган (камбағал) бўлса, у ҳолда Аллоҳ ўзига ато этган нарсадан (яъни ўз ҳолига яраша) нафақа берсин! Аллоҳ ҳеч бир жонни Ўзи унга ато этган (ризқ-рўз)дан бошқа нарсага таклиф қилмас (яъни ҳар бир инсон фақат Аллоҳ ўзига ато этган ризқдан инфоқ қилишга таклиф қилинур)» (Талоқ: 7).

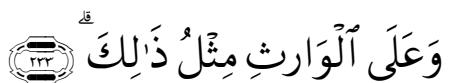
Иккинчи шарт: Унга инфоқ қилинаётган киши ўзини таъминлашдан ожиз бўлиши. Агар ўзини таъминлашга қодир бўлса, ўзи(ни таъминлаши) авлодир. Ва бирор кишига унга нафақа қилиши вожиб бўлмайди. Чунки у беҳожатдир. Агар беҳожат бўлса, батаҳқиқ, унга нафақа қилинишга ҳақли бўлмайди.

Учинчи шарт: Нафақа қилувчи нафақа қилинаётганга ворис бўлиши. Аллоҳ таолонинг ушбу қавлига биноан:

«Меросхұр — ворис зыммасида ҳам худди шундай (бурч) бор» (Бақара: 233). Агар меросхұр бўлмайдиган қариндош бўлса, бас, унга нафақа қилиши вожиб бўлмайди.

Ушбу уч шарт тўла бўлса, батаҳқиқ, қариндош ўз қариндошига таом, ичимлиқ, либос, бошпана ва никоҳдан иборат муҳтож бўлганларини нафақа қилиши вожиб бўлади. Агар айримлари қолиб, айрим нарсаларга қодир бўлса, меросхұр қариндошга ноқис бўлганни комил қилишлиги вожиб бўлади. Аллоҳ таолонинг ушбу қавли умум (далолат)ига кўра:

«Меросхұр — ворис зыммасида ҳам худди шундай (бурч) бор» (Бақара: 233).

Аллоҳ таоло пайғамбаримиз Мұхаммадга, у кишининг аҳли-оила ва саҳобаларига саловату саломлар йўлласин.

Манба: [Тавхид форуми](#)